

**VAMMAISPALVELULAIN MUKAISTEN PALVELUJEN
MYÖNTÄMISPERUSTEET JA SOVELTAMISOHJEET
1.10.2020 ALKAEN**

Gávcei jagiáiggi giella

UTSJOKI • OHCEJOHKA

Kahdeksan vuodenajan kunta

SISÄLLYSLUETTELO

1. YLEISET SÄÄNNÖKSET

- 1.1. Vammaisen henkilö
- 1.2. Palvelujen järjestämisvelvollisuus
- 1.3. Palvelusuunnitelma
- 1.4. Hakeminen

2. ERITYISEN JÄRJESTÄMISVELVOLISUUDEN PIIRIIN KUULUVAT PALVELUT JA TUKITOIMET

- 2.1. Yleistä
- 2.2. Kuljetuspalvelut
- 2.3. Vaikeavammaisten henkilöiden päivätoiminta
- 2.4. Asunnon muutostyöt
- 2.5. Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet
- 2.6. Palveluasuminen
- 2.7. Henkilökohtainen apu

3. MÄÄRÄRAHASIDONNAISET PALVELUT JA TUKITOIMET

- 3.1. Yleistä
- 3.2. Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet, laitteet
- 3.3. Muut harkinnanvaraiset palvelut
- 3.4. Ylimääräiset vaatekustannukset
- 3.5. Ylimääräiset erityisravintokustannukset

4. SOVELTAMISOHJEEN VOIMAANTULO

1. YLEISET SÄÄNNÖKSET

1.1. Vammainen henkilö

Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan vammaispalvelulaissa henkilöä, jolla on vamman tai sairauden johdosta pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista. (VpL 2 §)

Vammaispalvelulain mukaiset palvelut ja tukitoimet jaetaan vaikeavammaisille tarkoitettuihin ja kaikille vammaisille tarkoitettuihin palveluihin ja tukitoimiin. Vammaisuus/vaikeavammaisuus arvioidaan jokaisen tukimuodon osalta erikseen.

Pitkäaikaisuudella tarkoitetaan sitä, että henkilöllä on ennusteen mukaan vähintään noin vuoden ajan erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisen elämän toiminnoista.

1.2. Palvelujen järjestämisvelvollisuus ja lain toissijaisuus

Kunnan on huolehdittava siitä, että vammaiselle tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. (VpL 3 §)

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään silloin kun vammainen henkilö ei saa riittäviä tai hänelle sopivia palveluja muun lain nojalla. Poikkeuksena on kehitysvammalaki, joka on säädetty toissijaiseksi vammaispalvelulakiin nähden. (VpL 4 §)

1.3. Palvelusuunnitelma

Vammaisen henkilön tarvitsemien palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi on yhdessä hänen ja hänen huoltajansa kanssa tarvittaessa laadittava palvelusuunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus tai jollei suunnitelman laatiminen muutoin ole ilmeisen tarpeetonta. (VpL 3a §, Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 7§)

1.4. Hakeminen

Vammaispalvelulain mukainen hakemus tulee saattaa vireille pääsääntöisesti kirjallisesti. Hakijan tulee yksilöidä hakemus ja tarpeensa riittävästi ja ilmoittaa hakemuksen perusteet. Hakemukseen tulee liittää lääkärintodistus ja/tai muu asiantuntijalausunto.

Taloudellisia tukitoimia on haettava kuuden kuukauden kuluessa kustannusten syntymisestä. (VpA 20 §)

2. ERITYISEN JÄRJESTÄMISVELVOLLISUUDEN PIIRIIN KUULUVAT PALVELUT

2.1. Yleistä

Kunnalla on erityinen järjestämisvelvollisuus vaikeavammaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien järjestämiseen. Nämä palvelut määritellään välttämättömiksi, jotta vaikeavammaiset henkilöt suoriutuvat mahdollisimman itsenäisesti tavanomaisen elämän toiminnoista.

Vaikeavammaisuuden määrittely perustuu sekä sosiaali- että terveydenhuollon asiantuntijan arvioon. Terveydenhuollon asiantuntija arvioi toiminnallisten esteiden pysyvyyden sekä vamman ja sairauden keston. Sosiaalityöntekijä/vammaispalvelun asiantuntija arvioivat fyysisen ympäristön, palvelukokonaisuuden, sosiaalisen tilanteen sekä muiden yksilöllisten tekijöiden merkityksen.

Vammaispalvelulain (VpL) 4 §:n mukaan palveluja ja tukitoimia järjestetään vammaiselle henkilölle vain silloin, kun sosiaalihuoltolain tai jonkin muun lain nojalla annettavat ensisijaiset sosiaalipalvelut tai tukitoimet eivät ole saajalleen riittäviä tai sopivia. Kehitysvammalakiin nähden vammaispalvelulaki on ensisijainen.

2.2. Kuljetuspalvelut (VpL 8 § ja VpA 4, 5, 6 §)

Kunnan on järjestettävä kohtuulliset kuljetuspalvelut vaikeavammaiselle henkilölle, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Kuljetuspalvelun tarpeen tulee johtua vammasta tai sairaudesta, josta aiheutuva haitta on pysyvä tai pitkäaikainen. Julkisen liikenteen puuttumattomuus ei ole peruste vammaispalvelun kuljetuspalvelun myöntämiselle.

Vammaispalveluasetuksen mukaan kuljetuspalveluja on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi vähintään 18 yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluvaa matkaa kuukaudessa.

Utsjoen kunnan ulkopuolelle ulottuvat yksittäiset matkat eivät pääsääntöisesti kuulu vammaispalvelulain tarkoittamiin jokapäiväisen elämän matkoihin. Yksilölliseen harkintaan perustuen ja erillisellä luvalla matkoja voidaan hyväksyä myös muihin kuntiin, mikäli kuljetuspalvelusta kunnalle aiheutuvia kustannuksia voidaan pitää kohtuullisina.

Kuljetuspalvelua myönnettäessä otetaan huomioon hakijan yksilölliset tarpeet ja olosuhteet.

Kuljetuspalveluja voidaan myöntää vammaispalveluasetuksessa säädettyä määrää vähemmän, mikäli vaikeavammaisella henkilöllä tai hänen perheellään on auto, johon on saatu vammaisuuden vuoksi taloudellista tukea ja jota vammaisen henkilö voi käyttää liikkumisessaan. Työ- tai opiskelumatkoja myönnetään hakijan tarpeen mukaan.

Vammaispalvelulain periaatteiden mukaisesti palvelun olisi luotava vammaiselle henkilölle mahdollisuus osallistua ikätasoaan vastaavaan asiointi- harrastus- ja virkistystoimintaan.

Kuljetuspalvelun käyttäjiltä peritään omavastuuna Matkahuollon viimeisimmän maksutaulukon mukainen maksu. Asiakas maksaa omavastuun suoraan taksin tai invataksin kuljettajalle. Saattaja saa matkustaa maksutta.

Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevalle vaikeavammaiselle henkilölle myönnetään kuljetuspalveluja vain, jos laitoksen antamat kuljetuspalvelut eivät ole riittäviä ja sopivia.

Matkaan välittömästi liittyvästä saattamisesta huolehtii taksinkuljettaja. Jos asiakas tarvitsee normaalia taksipalvelua enemmän avustamista, taksinkuljettajalle korvataan erillinen saattaja- tai avustamislisä.

2.3. Vaikeavammaisten päivätoiminta (VpL 8 §)

Vammaispalvelulain mukainen vaikeavammaisten päivätoiminta kuuluu kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin. Vammaispalvelulaki on toissijainen ja asiakas saattaa olla oikeutettu päivätoimintaan jonkun muun lain nojalla (esim. kehitysvammalaki, mielenterveyslaki). Päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työkäistä työkyvyttöntä henkilöä, jolla vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihuoltolain 27 e §:ssä tarkoitettuun työtoimintaan.

Päivätoimintaa on järjestettävä palvelusuunnitelmaan kirjatun yksilöllisen tarpeen mukaisesti siten, että vaikeavammaisella henkilöllä on mahdollisuus osallistua toimintaan viitenä päivänä viikossa tai tätä harvemmin, jos vaikeavammaisen henkilö kykenee osallistumaan työtoimintaan osa-aikaisesti tai siihen on muu hänestä johtuva syy. Lain perusteluissa on jätetty kunnille harkintavaltaa palvelujen määrän suhteen.

Vaikeavammaisten lakisääteinen päivätoiminta on asiakkaalle maksutonta eikä siitä makseta työtoimintarahaa. Asiakas maksaa itse päivätoimintakeskuksen määrittelemän aterikorvauksen. Tarvittavat päivätoimintamatkat myönnetään vaikeavammaisten kuljetuspalvelun yhteydessä ja asiakkaalta peritään kuljetuspalvelun omavastuuosuuden suuruinen maksu.

2.4. Asunnon muutostyöt (VpL 9 § ja VpA 12, 13 §)

Kunnan on korvattava vaikeavammaisille henkilöille asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset silloin, kun hän vammansa tai sairautensa

vuoksi välttämättä tarvitsee niitä vakituksessa asunnossaan ja sen välittömässä lähiympäristössä liikkumisen onnistumiseksi tai suoriutuakseen päivittäisistä toiminnoista.

Vammaispalvelulain mukainen asunnon muutostyö ei ole tarkoitettu asunnon peruskorjaukseen. Peruskorjaukseen voi hakea korvausavustusta asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:lta, joka myöntää korjausavustuksia iäkkäille ja vammaisille henkilöille sekä asuinrakennuksen omistaville yhteisöille.

Asunnon muutostöiden tarpeellisuudesta tulee pyytää lausunto toimintaterapeutilta / fysioterapeutilta / kuntoutusohjaajalta. Muutostöinä korvataan vain vammasta tai sairaudesta johtuvat välttämättömät muutostyöt.

Asiakas pyytää muutostöistä kustannusarviot. Kustannusten tulee olla kohtuullisia ja korvaus myönnetään vamma ja sairaus huomioon ottaen edullisimman toteuttamistavan mukaan. Suurempien muutostöiden suunnittelussa ja tarjouspyynnöissä sosiaalitoimi käyttää rakennusalan asiantuntijaa. Asiakas huolehtii muutostyön tilauksesta ja valvonnasta.

Henkilön vamman tai sairauden vuoksi tehtäviä välttämättömiä asunnonmuutostöitä ovat esim. ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen / wc:n laajentaminen /rakentaminen sekä vastaavat rakennustyöt.

Asiakkaan tulee hankkia kirjallinen lupa asunnon omistajalta ja taloyhtiöltä ennen kuin muutostyöt voidaan aloittaa.

Kerroksissa kulkevaa hissiä ei rakenneta kerrostaloon, sen sijaan erillishissi voi tulla korvattavaksi asunnon muutostyönä.

2.5. Asunnon välineet ja laitteet (VpL 9 § ja VpA 12 ja 13 §)

Vaikeavammaiselle henkilölle korvataan asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä niitä tarvitsee suoriutuakseen tavanomaisista elämäntoiminnoista. Asunnon välineitä ja laitteita ovat kiinteästi asennettavat laitteet, kuten ovenavauslaitteet ja nostolaitteet sekä valaistustyöt. Ne hankitaan yleensä kunnan omistukseen ja annetaan vaikeavammaiselle henkilölle käytettäväksi.

Hissejä kustannetaan asuinrakennukseen vain, jos asunto muuten on vammaiselle henkilölle sopiva eikä muita vaihtoehtoja tasoerojen poistamiseen ole olemassa.

Hakijan tulee hankkia kirjallinen asunnon omistajalta ja taloyhtiöltä asunnon välineiden ja laitteiden asentamiseen.

2.6. Palveluasuminen (VpL 8 §, VpA 10, 11 §)

Palveluasumista järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa jatkuvaluontoisesti, vuorokauden eri aikoina tai muuten erityisen runsaasti ja joka ei ole jatkuvan laitoshoidon tarpeessa.

Palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat vamman tai sairauden vuoksi välttämättömiä asukkaan jokapäiväiselle suoriutumiselle. Kyseessä on aina yksilöllinen palvelukokonaisuus. Palveluasumiseen liittyvillä palveluilla ja tukitoimilla pyritään mahdollistamaan vaikeavammaisen henkilön suoriutuminen tavanomaisista elämäntoiminnoista mahdollisimman itsenäisesti palvelutalossa tai muussa avopalveluyksikössä sekä yksittäisessä asunnossa, joka on vaikeavammaisen omistus- tai vuokra-asunto. Palveluasumisen järjestämistavan päättää kunta.

Palveluasumisessa tarvittavat avustajapalvelut voidaan toteuttaa kotihoidon, (kotipalvelu, kotisairaanhoidon) omaishoidontuen ja/ tai henkilökohtaisen avustajan avulla. Asumisen turvaamiseksi välttämättömät erityispalvelut ovat vammaispalvelulain 14 §:n ja asiakasmaksulain 4 § 5 kohdan mukaan maksuttomia. Palveluasumisen erityiskustannuksista voidaan kuitenkin periä maksu silloin, kun henkilö saa niihin korvausta muun kuin vammaispalvelulain nojalla.

Palveluasumista myönnettäessä selvitetään aina ensin mahdollisuus toteuttaa palveluasuminen sosiaalihoitolain mukaan.

2.7. Henkilökohtainen apu (VpL 8.2 §, 8 c §, 8 d §)

Vaikeavammainen henkilö / henkilökohtainen apu

Henkilökohtaista apua myönnettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua päivittäisissä toiminnoissa, työssä ja opiskelussa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Kyseessä on tällöin määrällisesti runsas avun tarve tai toisaalta vähäisempi, mutta silti jatkuvaluonteinen ja/tai toistuva avun tarve.

Sairaudella tai vammalla tarkoitetaan pitkäaikaista (vähintään vuoden) toimintakyvyn menetystä tai puutosta. Pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista johtuva avun tarve ei oikeuta vammaispalvelulaissa tarkoitettuun henkilökohtaiseen apuun. Vanhuksille suunnatut palvelut ja tukitoimet järjestetään edelleen ensisijaisesti sosiaalihoitolain perusteella.

Henkilökohtaisella avulla on tarkoitus mahdollistaa ja tukea vaikeavammaisen henkilön itsenäistä elämää, omia valintoja ja hänen omaehtoista toimintaansa. Tämä edellyttää vaikeavammaiselta henkilöltä voimavaroja itse määrittellä avun

sisältö ja toteuttamistapa. Avustaja saa siis toimintaohjeensa vaikeavammaiselta henkilöltä kuitenkin huomioiden asiakkaan kommunikointikeinot. Vaikeavammaisen henkilön pitää tällöin kyetä pääsääntöisesti johtamaan/ ohjaamaan tilannetta ja toimintaa, jossa avustaja työskentelee. Mikäli avun tarve painottuu selkeästi huolenpitoon, hoivaan, hoitoon tai valvontaan, ei vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua myönnetä. Tällöin kyseeseen tulevat ensisijaisesti omaishoidon tuki, kehitysvammahuollon erityispalvelut tai muut sosiaali- ja terveystyöpalvelut.

Vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua ei myönnetä vaikeavammaiselle henkilölle, jonka riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon tukitoimin. Henkilökohtaista apua ei voi saada, jos henkilö on laitoshoidossa tai pitkäaikaisessa sairaalahoidossa. Henkilökohtaista apua ei myönnetä myöskään silloin, jos avuntarve on määrältään ja sisällöltään tai toteuttamistavaltaan laitoshoidon verrattavaa tai jatkuvasti ja pitkäaikaisesti sairaanhoidon osaamista tai muuta erityisosaamista edellyttävää, vaikka apu annettaisiin vaikeavammaisen henkilön omassa kodissa.

Henkilökohtainen apu ja lapset

Normaalisuusperiaatteen mukaisesti vaikeavammaiselle lapselle voidaan myöntää henkilökohtaista apua ikätasoaan vastaavasti asiointi-, harrastus- ja virkistystoimintaan. Ensisijaisesti kyse on tällöin kodin ulkopuolella tapahtuvasta toiminnasta. Jos lapsi kehitystasonsa puolesta voisi toimia ilman vanhempien läsnäoloa, on henkilökohtainen avustaja sopiva palvelu vaikeavammaiselle lapselle myöntämiskriteerien muutoin täyttyessä.

Henkilökohtainen apu ja omainen

Vaikeavammaisen henkilön omainen tai läheinen ei voi toimia häneen työsuhteessa olevana palkattuna henkilökohtaisena avustajana, ellei sitä ole erittäin painavasta syystä pidettävä avustettavan edun mukaisena. Rajaus on tarpeellinen, jotta vaikeavammaisen henkilön aktiivinen toimintakyky, oma tahto ja itsemääräämisoikeus toteutuisivat mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti palkatun henkilökohtaisen avun turvin.

Erityisen painava syy voi olla esimerkiksi äkillinen avuntarve, kun vakituinen avustaja sairastuu tai hänen työsuhteensa päättyy. Erityisen painava syy voi liittyä myös vamman tai sairauden laatuun.

Omainen tässä tapauksessa tarkoittaa vaikeavammaisen henkilön puolisoa, sisaruksia, lapsia, vanhempia tai isovanhempia. Läheinen on henkilö, joka asuu samassa taloudessa vaikeavammaisen henkilön kanssa (esim. avopuoliso) tai on muutoin lähiyhteisöön kuuluvana jatkuvasti kanssakäymisessä vaikeavammaisen henkilön kanssa arjen eri tilanteissa.

Henkilökohtainen apu matkoille ja ulkomaille

Henkilökohtaisen avun sisältö ja määrä

Henkilökohtaisen avun piiriin kuuluvat apu päivittäisiin toimintoihin, asiointi, työ ja opiskelu, harrastukset, yhteiskunnallinen osallistuminen sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitäminen.

Henkilökohtaista apua on järjestettävä päivittäisiä toimia, työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee. Päivittäisillä toimilla tarkoitetaan niitä toimintoja, joita tehdään joka päivä tai harvemmin, mutta kuitenkin toistuvasti. Päivittäisiä toimia ovat muun muassa pukeutuminen, henkilökohtaisen hygienian hoito, vaate- ja ruokahuolto, kodin siisteydestä huolehtiminen. Henkilökohtainen apu käsittää lisäksi ne lääkinälliset hoitotoimenpiteet, jotka ovat toistuvia ja vamman tai pitkäaikaissairauden vuoksi välttämättömiä. Henkilökohtaisen avustajan tehtäviin ei voi kuitenkaan kuulua sairaanhoidon koulutusta vaativia toimenpiteitä

Välttämättömään henkilökohtaiseen apuun oikeuttavana pidetään opiskelua, joka johtaa tiettyyn tutkintoon tai ammattiin tai vahvistaa vaikeavammaisen henkilön ammattitaitoa. Muunlainen opiskelu katsotaan harrastukseksi ja siihen apu järjestetään harrastuksiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen tarkoitettujen tuntimäärien puitteissa.

Harrastuksia, yhteiskunnallista osallistumista tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämistä varten henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämättömää avuntarvetta.

Henkilökohtaisen avun järjestämistavat

Kunnalla on oikeus päättää henkilökohtaisen avun järjestämistavasta asiakkaan yksilölliset olosuhteet, elämäntilanne ja oma tahto huomioiden. Avun järjestäminen on riippuvainen kunnan palvelurakenteesta ja käytettävissä olevista järjestämistavoista.

Päätös henkilökohtaisesta avusta sekä sen toteuttamistavasta ja tuntimäärästä tehdään aina yksilölliseen palvelusuunnitelmaan perustuen.

Kunta voi järjestää henkilökohtaista apua:

- 1) Korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset työnantajan maksettavaksi kuuluvine lakisääteisine maksuineen ja korvauksineen sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut. Tämä on ensisijainen järjestämistapa.
- 2) Antamalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluiden hankkimista varten sosiaalihuoltolain 29 a §:ssä tarkoitettua palveluseteliä, jonka arvo on kohtuullinen. Utsjoella ei toistaiseksi ole ollut palveluseteliä käytössä.

3) Hankkimalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluita julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai järjestämällä palvelun itse taikka sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa.

Kaikkia henkilökohtaisen avun järjestämistapoja voidaan myös yhdistää toisiinsa sekä muihin vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin ja tukitoimiin, jos se on tarkoituksenmukaista vaikeavammaisen henkilön palvelusuunnitelmassa määritellyn avuntarpeen mukaan.

Vaikeavammainen työnantajana

Kunta voi järjestää henkilökohtaista apua korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat lakisääteiset maksut ja korvaukset sekä muut kohtuulliset, välttämättömät kulut.

Tällöin henkilökohtaisen avustajan työnantajana on vaikeavammainen henkilö (tai vaikeavammaisen lapsen vanhempi). Työsuhde perustuu avustajan ja vaikeavammaisen henkilön väliseen työsopimukseen eikä henkilökohtainen avustaja ole siis työsuhteessa kuntaan. Vaikeavammainen henkilö hankkii ja palkkaa avustajansa itse ja työnantajana huolehtii itse työnantajalle kuuluvista velvoitteista. Henkilökohtaisen avustajan korvauksen maksaminen edellyttää tällöin, että vaikeavammainen henkilö pystyy toimimaan työnantajana. Vaikeavammaista henkilöä on tarvittaessa ohjattava ja autettava avustajan palkkaukseen liittyvissä asioissa.

Vammaispalvelulain tarkoitus huomioon ottaen soveltamisen piiriin voivat kuulua sellaiset kustannukset, jotka ovat syntyneet avustajatoiminnasta ja ovat ehdottoman tarpeellisia, esim. työnantajan koulutukseen ja avustajien rekrytointiin liittyvät kustannukset.

Palveluseteli

Kunta voi järjestää henkilökohtaista apua antamalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluiden hankkimista varten sosiaalihuoltolain 29 a §:ssä tarkoitetun palvelusetelin. Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää erikseen palvelusetelin käyttöönotosta. Palveluseteliä ei Utsjoen kunnassa toistaiseksi ole ollut käytössä.

Henkilökohtainen apu kunnan omana toimintana / ostopalveluna

Henkilökohtaista apua voidaan järjestää kunnan omana toimintana (esim. kotihoito / perhetyö) ja ostopalveluna.

Palveluseteliä ja ostopalvelua käytetään järjestämistapana pääsääntöisesti silloin, kun avun tarve on tuntimäärältään vähäinen.

3. MÄÄRÄRAHASIDONNAISET PALVELUT JA TUKITOIMET

3.1. Yleistä

Taloudellista tukea määrärahasidonnaisiin, kaikille vammaisille tarkoitettuihin palveluihin voidaan myöntää vain talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa. Vammaispalvelulaki kuitenkin edellyttää, että määrärahoja varataan kunnassa esiintyvän tarpeen mukaisesti.

3.2. Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet (VpL 9 §, VpA 17 §)

Taloudellista tukea auton hankintaan ja vamman vaatimiin auton lisälaitteisiin sekä auton välttämättömiin muutostöihin voidaan myöntää silloin, kun vaikeasti liikuntavammaisen henkilö ei voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä. Avustus voidaan myöntää myös silloin, kun perheessä on vaikeavammaisen lapsi, joka ei vammansa tai apuvälinetarpeensa vuoksi pysty kulkemaan joukkoliikennevälineissä perheen mukana ja jonka säännöllistä kuljetustarvetta ei ole muutoin pystytty turvaamaan. Tukea auton hankintaan ja lisälaitteisiin voidaan määrärahojen puitteissa myöntää ensisijaisesti silloin, kun oma auto mahdollistaa työssäkäynnin tai opiskelun tai kun perheessä on lapsi, joka ei vammansa tai apuvälinetarpeensa vuoksi pysty kulkemaan joukkoliikennevälineissä perheen mukana ja jonka säännöllistä kuljetustarvetta ei ole muutoin pystytty turvaamaan.

Auton kohtuullista hintaa määriteltäessä otetaan huomioon hakijan yksilölliset tarpeet. Taloudellista tukea laskettaessa otetaan huomioon vanhasta autosta saatava hinta ja mahdollinen autoveronpalautus. Taloudellinen tuki on 50 % nettokustannuksista, kuitenkin enintään 6000 €.

Autoon voidaan korvata myös vamman kannalta välttämättömät lisälaitteet esim. ajohallintalaitteet, ohjaustehostin, käsihallintalaitteet, sähköpeilit, kääntyvät penkit, pyörätuolin kiinnikkeet pyörätuolin nostolaite sekä em. laitteiden muutostyöt. Vamman vaatimat välttämättömät muutostyöt ja lisälaitteet korvataan kokonaan, mutta myös ne ovat määrärahasidonnaisia. Auton tavanomaisia lisävarusteita, kuten renkaita, lohkolämmitintä, polttoainekäyttöistä lisälämmitintä (Webasto) ei korvata, kuten ei myöskään erikoisvärejä, Start/Stop -automaattia, navigointijärjestelmää. Auton huoltoa ja huoltokorjauksia ei korvata.

Vamman vaatimat välttämättömät apuvälineet, kuten sähkötoimiset kääntöistuimet, hissit, erityisturvaistuimet ja -turvavyöt, voidaan myös myöntää asiakkaan käyttöön, mutta tällöin apuvälineen omistusoikeus säilyy kunnalla. Nämä merkitään Y-asetamalla sijaitsevaan apuvälineluetteloon.

Auton vaihtoon, lisälaitteisiin ja muutostöihin voidaan myöntää tukea vain, kun syynä on vammasta johtuvan haitan ja/tai apuvälinetarpeen olennainen muuttuminen tai auto on jostain syystä käyttökelvoton. Tukea myönnettäessä

otetaan huomioon vanhan auton käyttökunto. Tarvittaessa pyydetään myös auton kuntoisuusarvio.

Mahdollisuus saada korvausta auton hankintaan liikennevakuutuslain nojalla tulee tarkistaa, mikäli asiakas on vammautunut liikenneonnettomuudessa.

Kodinkoneet

Kodinkoneen korvaaminen on tarkoituksenmukaista silloin, kun vammainen henkilö kykenee koneen avulla huolehtimaan omatoimisesti kotitöistä tai osasta niitä. Olennaista on, että kodinkone on tällöin henkilön vamman tai sairauden vuoksi välttämätön, eikä ole muita tapoja hoitaa asiaa (esim. kerrostaloissa pesutupia). Tavanomaisia kodinkoneita ei pääsääntöisesti myönnetä.

Kodinkoneisiin myönnettävä taloudellinen tuki on 50 % vammaiselle aiheutuneista todellisista kustannuksista. Vamman vuoksi välttämättömät muutostyöt korvataan kokonaan.

3.3. Muut harkinnanvaraiset palvelut (VpL 8 §, VpA 14 ja 15 §)

Muita harkinnanvaraisia palveluita ovat muun muassa työtoiminta ja sopeutumisvalmennus. Sopeutumisvalmennusta järjestetään vammaiselle henkilölle ja/tai hänen omaiselleen yksilöllisenä tai kurssimuotoisena. Toimintaa toteutetaan määrärahojen puitteissa siten, että välttämätön yksilöllinen sopeutumisvalmennus on ensisijaista. Lasten tukiviittomien opetus järjestetään kilpailutuksen kautta valittujen palveluntuottajien toimesta yksilöllisenä tai ryhmäopetuksena. Tästä on erillinen hankintapäätös.

Sopeutumisvalmennuksena ei tueta loma- tai virkistystoimintaa.

3.4. Ylimääräiset vaatekustannukset (VpL 9 §, VpA 18 §)

Vammaiselle henkilölle voidaan korvata ylimääräisiä vaatetuskustannuksia, jotka johtuvat vamman tai sairauden aiheuttamasta vaatteiden tavanomaista huomattavasti suuremmasta kulumisesta tai siitä, että henkilö ei vammansa vuoksi voi käyttää valmiina ostettavia vaatteita tai jalkineita.

Lääkinnällisenä kuntoutuksena korvataan esim. ortopediset jalkineet tai painevaatteet terveydenhuollosta. Vammaispalvelulaki on tässä toissijainen laki.

3.5. Ylimääräiset ravintokustannukset (VpL 9 §, VpA 19 §)

Ylimääräisiä erityisravintokustannuksia voidaan korvata siltä osin kuin kustannuksiin ei saa korvausta muun lain nojalla ja mikäli vammainen henkilö joutuu pitkäaikaisesti ja säännöllisesti käyttämään erityisravintovalmisteita ja hänelle aiheutuu siitä huomattavia lisäkustannuksia. Hakemuksen liitteeksi hakijan tulee toimittaa lääkärintodistus sekä selvitys lisäkustannuksista. Korvaus suoritetaan vain välttämättömistä, ylimääräisistä kustannuksista.

Korvauksen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon, kun erityisravintokustannusten ja tavanomaisten ravintokustannusten erotus on selvitetty, myös ensisijaisten tukimuotojen kautta saatu taloudellinen apu.

4. SOVELTAMISOHJEEN VOIMAANTULO

Soveltamisohje tulee voimaan 1.10.2020

Soveltamisohjeen säädöstausta:

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)

Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (759/1987)